

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Микитенко Вікторії Олександрівни
«Формування мовної особистості студента в процесі вивчення синтаксису у
багатопрофільних коледжах», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова)

Надзвичайно вагомим у навчанні української мови є підвищення мовної та мовленнєвої культури молоді, формування в них навичок комунікативної діяльності в будь-якій сфері життя. Відтак формування мовної особистості студента в багатопрофільних коледжах набуває винятково важливого значення на сучасному етапі. Дисертація Микитенко В. О. є самостійним фаховим дослідженням з актуальної проблеми методики навчання української мови, зумовленим державними вимогами щодо реформування мовної освіти в Україні, спрямованої на підвищення загальномовної та всіх ключових компетентностей громадян.

Слід також зазначити, що сьогодні існує нагальна потреба в забезпеченні спадковості у формуванні мовної особистості молодшого спеціаліста у межах коледжів і вишівської освіти в процесі вивчення лінгвістичної теорії на заняттях рідної мови. Адже одним із провідних напрямів розвитку мовної особистості студентів багатопрофільних коледжів є надання пріоритету такій організації освітнього процесу, яка забезпечує органічну єдність змісту навчання мови, сучасних форм, новітніх технологій і засобів оцінювання якості знань, уможливорює індивідуалізацію і диференціацію змісту навчання, формує вміння самостійно здобувати знання й використовувати їх у практичній діяльності.

Отже, актуальність і доцільність дослідження В. О. Микитенко не викликає сумнівів.

Дослідження виконане згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри української мови Інституту філології «Лінгводидактичні засади формування мовної особистості в навчальних закладах різних типів».

У дисертації з належною науковою аргументацією визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, детально викладено теоретичні положення, що становлять методологічну основу дослідницької роботи, у повній відповідності до мети й завдань дібрано сучасні методи дослідження. Застосування комплексу різноманітних взаємопов'язаних теоретичних і емпіричних методів адекватних меті, завданням, предмету дослідження, експериментальна перевірка, поєднання кількісного й якісного аналізу отриманих даних забезпечили обґрунтованість і вірогідність одержаних результатів.

У дисертації коректно й аргументовано, враховуючи різні точки зору науковців щодо проблеми дослідження, визначено поняттєво-термінологічне поле дослідження. Так, на основі опрацювання широкого загалу наукових джерел (332 найменувань) здобувачкою ретельно проаналізовано базові поняття дослідження, як-от: «мовна особистість студента багатoproфільного коледжу», «інтеграція підходів до формування мовної особистості студента у процесі навчання синтаксису в багатoproфільних коледжах». Це дозволило їй чітко визначити авторську позицію щодо розуміння мовної особистості студента багатoproфільного коледжу як надскладного системного утворення, що характеризується здатністю до саморозвитку й самовдосконалення, із сукупністю ключових і предметних компетентностей, визначеними загальними вимогами до мовної освіти молодших спеціалістів; як мобільну особистість, доцільність якої спрямовано на формування емоційно-ціннісних орієнтацій, тобто усвідомлення, сприймання, осмислення й застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок в умовах конкретної ситуації.

Заслуговує на позитивну оцінку коректно визначені в науковій роботі рівні формування фундаменту для комунікативно-професійного розвитку особистості, що включає такі компоненти: вербально-граматичний, когнітивний і прагматичний, а також їх змістове наповнення. Не викликає також заперечень експериментальне навчання, що полягало в розробленні

методики формування мовної особистості студента у процесі вивчення синтаксису в багатoproфільних коледжах за чотирма етапами (мотиваційно-пізнавальний, продуктивно-конструктивний, творчо-репрезентаційний, корекційно-оцінювальний), а також показники сформованості мовної особистості студентів.

Вагомим науковим доробком В. О. Микитенко є те, що в дисертації вперше обґрунтовано теоретичні основи формування мовної особистості студента у процесі навчання синтаксису в багатoproфільних коледжах з урахуванням особистісно орієнтованого комунікативно-діяльнісного, компетентнісного, проблемного, соціокультурного, текстоцентричного, синергетичного підходів. Слід підкреслити очевидну *практичну значущість дисертації*, оскільки, по-перше, визначені лінгводидактичні умови реалізації інтеграції підходів до формування мовної особистості студента багатoproфільного коледжу пройшли серйозну педагогічну перевірку, що дозволяє реалізовувати їх в роботі інших аналогічних закладах освіти; по-друге, зібраний і систематизований матеріал, узагальнення щодо теоретичних і практичних аспектів формування мовної особистості студента, підготовлені методичні рекомендації можуть стати в нагоді під час проведення подальших педагогічних досліджень, написання навчальних посібників, підручників та іншої навчально-методичної літератури. Крім того, матеріалами дослідження можуть послуговуватися у практичній діяльності викладачі при підготовці спецкурсів і спецсемінарів для студентів закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації, а також практичних занять із методики навчання української мови.

Автореферат дисертації адекватно відображає її зміст.

Слід також відзначити, що основні положення і висновки дисертації досить повно відображено в 14 авторських наукових і науково-методичних працях, із них – 6 одноосібних статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття в науковому фаховому виданні, що включено до

міжнародних наукометричних баз, 2 статті в зарубіжних періодичних виданнях. Основні положення, висновки, результати дослідження доповідались під час виступів на науково-практичних конференціях у Києві, Одесі, Львові, Софії протягом 2012 – 2018 років.

Загалом позитивно оцінюючи дослідження В. О. Микитенко, вважаємо за необхідне висловити такі зауваження й побажання.

1. У роботі досить ґрунтовно проаналізовано сутність мовної особистості. Проте вважаю, що треба було більше уваги приділити розкриттю феномену саме формуванню мовної особистості студентів багатoproфільних коледжів.

2. Під час проведення дослідження доцільно було б розробити й обґрунтувати модель формування мовної особистості студентів в процесі вивчення синтаксису у багатoproфільних коледжах, у якій відображено кінцеву мету, педагогічні умови, застосовані методи, засоби і форми роботи, її результат та інші важливі аспекти.

3. Не викликає заперечень обрані дисертанткою критерії й показники сформованості мовної особистості студентів в процесі вивчення синтаксису у багатoproфільних коледжах, але слід було б більш аргументовано пояснити їх вибір.

4. Параграфи 3.1 – 3.3 третього розділу містять докладний опис формувального експерименту. Робота виграла б, якби в текстах або в додатках було розміщено зразки складених студентських лінгвістичних висловлювань на задані проблемні теми для ілюстрації динаміки вдосконалення мовної компетентності юнаків.

5. Бажано було б додати розширений коментар до таблиць і рисунків, наведених у другому розділі дисертації.

Водночас зазначимо, що висловлені зауваження певною мірою мають дискусійний характер і не зменшують загальної цінності проведеного дослідження. Представлена дисертація засвідчує наукову зрілість дослідниці,

досконале володіння нею методами аналітичного аналізу, обізнаність з науковими джерелами у відповідній сфері.

Усе це дає підстави зробити висновок про те, що представлена на захист дисертація «Формування мовної особистості студента в процесі вивчення синтаксису у багатoproфільних коледжах» відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій (пунктів 9, 11, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р. № 1159 від 30.12.15 р., №567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Микитенко Вікторія Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри філологічних дисциплін
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Н. В. Мордовцева

